

CALEA MĂNTUIRII

Săptămânal editat de Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă Arad.
Redactor fondator (1935): Preot Ilarion V. Felea. Apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Timotei, Arhiepiscopul Aradului

Fecioara astăzi pe Cel mai presus de ființă naște!

EDITORIAL

Întruparea Fiului lui Dumnezeu – expresie a bunătății, înțelepciunii, dreptății și puterii Sale

Din nou, creștinătatea întreagă freamătă de bucurie, de iubire și de speranță, deoarece adierea dulce a cerului cuprinde întreg pământul, pentru a-l umple de lumină, de sens și de împlinire. Motivul acestei manifestări de lumină și de har îl reprezintă marea lucrare ce s-a săvârșit în ieslea Betleemului. Într-un anumit fel, acest orașel al țării sfinte a devenit un fel de centru al universului, datorită venirii în lume a Pruncului Iisus. Într-adevăr, Betleemul a intrat în orizontul de vrajă și de taină, care se răspândesc în întreaga lume. Este vorba de manifestarea vie a răspunsului lui Dumnezeu la starea de cădere, de întuneric și de stricăciune a omenirii întregi.

Dumnezeu Cel iubitor de oameni, văzând starea de umilință și de suferință a oamenilor, n-a dorit să asiste pasiv la ea, ci a intervenit în istoria umanității în variate moduri și chipuri. Este vorba de purtarea de grijă a lui Dumnezeu față de oameni și față de starea lor religios-morală. Văzând cum omul s-a înstrăinat de la fața lui Dumnezeu, Acesta a intervenit prin chemarea Sa adresată oamenilor de a se pocăi, apoi, i-a mustrat prin potopul de apă din timpul lui Noe, pierzând omenirea cea păcătoasă în acest fel. De asemenea, i-a mustrat pe oameni prin tot felul de biruințe, dar, și prin înfrângeri, prin semne și prin minuni, prin Legea dată lui Moise pe Muntele Sinai și prin lungul șir al profeților. El a folosit toate aceste mijloace, pentru ca „prin toate acestea să se distrugă păcatul, care se răspândise în multe feluri, care subjugase pe om și care îngrămădisise în viață tot felul de răutăți și să readucă pe om la o existență fericită” (Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Editura Scripta, București 1993, p. 95). Dumnezeu Cel iubitor a dorit ca omul să parcurgă drumul invers al existenței, față de cel pe care apucase omul, din cauza încălcării voii lui Dumnezeu, și anume, drumul care să conducă din nou spre Dumnezeu, de la moarte la viața veșnică.

Dumnezeu a văzut că păcatul nu este o simplă încălcare a voii lui Dumnezeu, ci că acest act păcătos are drept consecință pentru om moartea acestuia (cf. Romani 5, 12; 6, 23), a intervenit în istoria umanității. Această intervenție dumnezeiască înseamnă răspunsul cerului la această stare a omenirii marcată de păcat și de moarte, prin faptul, că din veci El a hotărât izbăvirea neamului omenesc de sub această povară dureroasă. Însă, Cel Care trebuia să vină să despovăreze pe om de sub puterea păcatului și a morții, trebuia să fie El Însuși fără de păcat. Fiind fără de păcat, El a întărit în Sine firea umană asumată la Întrupare, îndreptând-o pe calea virtuții, a înnoirii și a sfințirii. Dar, aceste stări noi ale firii umane, dobândite prin Întrupare, nu sunt doar pentru viața temporară de pe pământ, ci au în vedere viața veșnică, la care Dumnezeu l-a chemat pe om, pentru a rămâne în comuniunea cu Dumnezeul Cel veșnic și Iubitor de oameni.

Sfânta Scriptură evidențiază faptul, că prin venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu, Creatorul cerului și al pământului și Pronietorul tuturor, arată *bunătatea* Lui față de omul aflat în suferință, stricăciune și moarte și se milostivește de el; de asemenea, El manifestă prin Întrupare *dreptatea* Lui, întrucât omul a fost cel care a fost desfigurat de dușmanul fericirii și al biruinței lui – diavolul - și, ca atare, tot prin om, trebuia să se realizeze biruința sa asupra diavolului; apoi, iese în evidență *înțelepciunea* Lui, întrucât Dumnezeu a găsit calea sau mijlocul cel mai potrivit, pentru a rezolva starea căzută a omului, pe care nimeni altcineva nu o putea realiza; și, în fine, prin Întrupare este vizibilă *puterea* Sa cea negrăită, prin care vine în maximă apropiere de oameni, identificându-se cu fiecare om în parte.

Continuare în pagina 2
Pr. Ioan TULCAN

RĂSĂRITUL CEL DE SUS Pastorală la Nașterea Domnului 2018

Iubitului cler, cinului monahal și dreptcredincioșilor creștini, binecuvântare, bucurie și pace de la Dumnezeu Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos!

Cinstiți credincioși și credincioase, În acest an, ca de altfel și în cei precedenți, întâmpinăm Crăciunul în mireasma sărbătorilor, atât a celor obișnuite acestui răstimp, cât și a celor bisericesti, într-o frumoasă împletire în farmecul iernii, care dincolo de înghețul ce vrea să pătrundă și în sufletele oamenilor, aduce căldura soarelui spiritual. Postul Crăciunului e o vreme de avânt duhovnicesc ce încununează și sfârșitul unui an, spre sporită râvnă în lucrarea binelui în cel următor. Rugăciunea și cumpătarea în toate sunt practicate cu zel de bunii credincioși drept întărire a comuniunii între ei și care o cere pe cea cu Dumnezeu. În curgerea zilelor de post sunt statornicite sărbători, ca Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, sau cele ale sfinților, între care a celor ce se bucură de o cinstire deosebită din partea poporului dreptcredincios, ca de pildă Sfântul Apostol Andrei, ocrotitorul Bisericii și Țării noastre, Sfântul Ierarh Nicolae, Sfânta muceniță Filoteea, toate la un loc întreținând simțământul de pregătire duhovnicească pentru praznuire. Astfel, acum câteva zile am luat aminte la târnosirea altarului Catedralei Mântuirii Neamului, de către Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, împreună cu Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în zilele următoare pri-

mind și binecuvântarea Preafericitului Părinte Teofil, Patriarhul Ierusalimului, cunoscând că monumentală biserică poartă hramul celui dintâi chemat la apostolat de către Mântuitorul, totodată creștinător al strămoșilor noștri, ceea ce dovedește vechimea misiunii apostolice pe pământul țării noastre. De asemenea, preoții și credincioșii eparhiei au participat la sfințirea operei iconografice a noii Catedrale arădene, act ce arată cinstirea sfințelor icoane temeluită pe însăși învățătura despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu spre mântuirea oamenilor. Este și biruința icoanei Ortodoxiei, nutrinde mereu conștiința că, Domnul a luat chipul nostru, spre a-l reface după căderea în păcat spre a dobândi asemănarea cu Creatorul. Între cele două momente menționate ca într-o cronică a Bisericii și a țării, sfințirea și binecuvântarea a două catedrale, s-a sărbătorit și Ziua Națională a Patriei, subliniind cu aceasta faptul că adevăratele făuriri ale neamului sunt rodul unității de cuget și simțire a celor de o credință, limbă și voință. Viața bisericească în mod firesc contribuind la orânduirea celorlalte planuri ale activității întregii obști, îndrumarea trebuie să aibă pece-tea adevărului, păzind mereu dreptarul credinței. Orientarea altarelor bisericilor spre Răsărit este edificatoare în această privință.

Continuare în pagina 2
† TIMOTEI
ARHIEPISCOP al ARADULUI

Din sumar

- ▶ Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad
pagina 3, Pr. Sorin Cosma
- ▶ Concertul de colinde al corurilor Facultății de Teologie din Arad
pagina 4, Protos. Iustin Popovici

RĂSĂRITUL CEL DE SUS

Urmare din pagina 1

Mersul soarelui confirmă realitatea legilor neschimbate ale universului, armonia întregii creații, scopul spre care aceasta trebuie să tindă urmând voința divină. Purtarea creștinului ține seama așadar de Soarele călăuzitor cu lumina minții și căldura inimii în împlinirea poruncilor sfinte spre desăvârșire. Solstițiul iernii încă vestește aceea că razele binefăcătoare ale astrului zilei își măresc puterea îmbrățișând întreg pământul, luminând mintea și încălzind inima celor ce îl locuiesc. Iată cadrul în care se înscrie sărbătoarea Crăciunului ca și celelalte care o urmează, adică Tăierea Împrejur a Pruncului Nou-Născut, într-o unitate cu înnoirea anului, mai apoi Boboteaza. Desigur că și casele creștinilor, înțelegând pe toți ai lor în ecoul Centenarului Marii Uniri, primesc icoana arătării Sfintei Treimi și Crucea de Bobotează, pregătite și pregătiți fiind potrivit măreției zilelor de praznic pentru sfințire.

Iubiți frați și surori în Hristos Domnul,

Temelindu-se pe Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, atât imnele religioase, cât și colindele sau diferitele creații populare privind praznicul Crăciunului, ca de pildă Vicleimul, fac trimitere constantă la Răsărit ca noțiune mult cuprinzătoare. Astfel, în limba noastră înțelesul verbului „a răsări” nu se limitează la aștrii ca apariție a lor pe cer sau ivire la orizont, ci și la faptul de a ieși din pământ, a lua ființă, a se naște, a apărea, a se ridica deasupra altora, a crește, a începe o viață nouă și altele, iar ca denumire arată însuși faptul, punctul cardinal de unde răsare soarele, ținutul așezat în partea aceea sau însăși persoana aparținătoare.[1] Primește și un înțeles religios a unui loc minunat cum este raiul sau poarta dinspre răsărit a Templului din Ierusalim. De pildă Biblia prevede că „Domnul Dumnezeu a sădit o grădină în Eden spre răsărit, și a pus acolo pe omul pe care-l zidise. Și a făcut Domnul Dumnezeu să răsără din pământ tot soiul de pomi plăcuți la vedere și cu roade bune de mâncat; iar în mijlocul raiului era pomul vieții și pomul cunoștinței binelui și răului.”[2] În altă parte, în contextul nașterii Domnului mai presus de fire, profetul urmându-și călăuza are următoarea viziune: „Apoi m-a dus la poartă, la poarta dinspre răsărit și iată slava Dumnezeului lui Israel venea dinspre răsărit; glasul Lui era ca glasul de ape multe și pământul strălucea de

slava Lui... Și slava Domnului a intrat în templu pe poarta care este cu fața spre răsărit și m-a ridicat duhul și m-a dus în curtea cea dinăuntru și iată slava Domnului umplea tot templul... Apoi m-a dus bărbatul acela înapoi la poarta cea dinafară a templului, spre răsărit și aceasta era închisă. Și mi-a zis Domnul: „poarta aceasta va fi închisă, nu se va deschide și nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeu lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă.”[3] O mărturie însemnată despre răsărit este și aceea dată de magii călăuziți de stea spre a se închina Pruncului Împărat al lumii[4] prin care „poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit.”[5] În sens metaforic termenul este folosit pentru Mântuitorul ca Soare al dreptății, Răsăritul cel de sus, care răsare în lume, pentru a lumina ca soarele ceresc și Luceafărul, cum au zis proorocii și apostolii. Numele Lui este Însuși Răsăritul.[6] Un imn folosit cu precădere la slujba hirotoniei și a cununiei lămurește tocmai această realitate: „Isaia, dănțuiește; Fecioara a avut în pânțele și a născut Fiul pe Emmanuel, pe Dumnezeu și Omul; Răsăritul este numele Lui, pe Care mărindu-L, pe Fecioara o fericim.” Nu e de prisos a aduce și o precizare în legătura dintre Steaua Răsăritului, Soarele dreptății și personalitatea Mântuitorului și anume din partea Sfântului Ioan Hrisostom: „Să ne depărtăm de lucrurile pământești, că și magii atâta vreme cât erau în Persia, vedeau numai steaua; dar când s-au depărtat de Persia au văzut pe Soarele dreptății; dar mai bine spus nici steaua n-ar fi văzut-o dacă nu s-ar fi ridicat de acolo cu râvnă. Să ne ridicăm, dar, și noi.”[7] Într-o cuvântare la Nașterea Domnului același îndeamnă: „Gândește-te ce mare lucru este să vezi soarele coborând din ceruri și alergând pe pământ și slobozind razele sale tuturor celor de aici... Gândește și socotește acum ce mare lucru este să vezi pe Soarele dreptății că slobode din trupul nostru razele Sale și luminează sufletele noastre.”[8] Tropașul Praznicului este edificator în tot acest context: „Nașterea ta, Hristoase Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învățat să se închine Ție, Soarele dreptății, și să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de sus; Doamne, mărire Ție!” Dar și alte cântări bisericești și religioase arată măreția răsăritului prin care se descoperă însăși

strălucirea Dumnezeirii Mântuitorului. De pildă, una din cântările slujbei Utreniei Praznicului este: „Cercetatu-ne-a pe noi de sus Mântuitorul nostru, Răsăritul Răsăriturilor, și cei din întuneric și din umbră am aflat adevărul; că din Fecioară S-a născut Domnul.”[9] Dintre colinde, multe reiau în vers cele ale imnelor, ca de pildă „Steaua sus răsare / ca o taină mare / Steaua strălucește / Și lumii vestește / Că astăzi Curata / Preanevinovata / Fecioara Maria / Naște pe Mesia” sau alta „Trei crai de la răsărit, / cu steaua au călătorit / Și-au mers până a stătut / unde Hristos s-a născut” și „Nouă azi ne-a răsărit, / Mesia cel mult dorit / Domnul Iisus Hristos”.[10] „Soarele slavei Hristos”, „Soarele cel din Soare”, cum intonează imnul,[11] strălucește mereu peste întreaga lume, punând în lumină sfinte strădanii pe calea Răsăritului.

Dreptmăritori creștini și creștine,

Am privit pământul de la răsărit până la apus, de la miazăzi la miazănoapte, din vremurile înaintașilor și până astăzi cu nădejdea mântuirii spre viitor, bineștiind că Dumnezeu dintru început a creat pe om ca tot ceea ce lucrează acesta să fie spre slava cerului. Prin darul lui Dumnezeu și munca omului, natura însăși își dă rodul care și el răsare spre îndestularea a tot ce are viață. Răsăritul arată locul Raiului de demult, a fericirii veșnice în deplină comuniune cu Dumnezeu, îngerii și sfinții. Nașterea Domnului înseamnă un Răsărit al zilei neînserate cum rostește rugăciunea,[12] adică a Împărăției lui Dumnezeu dincolo de marginea spațiului și timpului. În concordanță este renașterea adevăraților creștini, a celor care „de la Dumnezeu s-au născut”, cum afirmă și evanghelistul.[13] De aceea și praznicul aparține celor mici, copiilor și celor ce sunt ca ei sau trebuie să fie la fel pentru a se mântui cum învață Mântuitorul: „de nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor”[14]. Și Moș Crăciun vine prin nămeți pentru a împărți daruri pretutindeni, ocolind pământul, amintind de păstoriile din locuri sfinte și de magii de la răsărit cu prinosul lor pentru Pruncul născut la Betleem. Daruri de lumină și căldură spirituală de la cel ce este însuși Soarele dreptății, Răsăritul Cel de Sus. Urmând obiceiurilor străvechi, lumea satelor le-a cultivat cu grijă, ele aducând bucurie la toate vârstele. Ținând seama de aceasta, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a socotit potrivit ca după „Anul omagial al unității de

credință și de neam” să proclame anul 2019 „Anul omagial al satului românesc (al preoților, învățătorilor și primarilor gospodari)” și „Anul comemorativ al patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moisescu și al traducătorilor de cărți bisericești”. Așadar, toți cei care trudesca pământul să dea cele trebuitoare vieții materiale și spirituale au nevoie de razele soarelui ce însuflețește totul. Poetul cântă: „Sfântă muncă de la țară, izvor sacru de rodire / Tu legi omul cu pământul în o sfântă înfrățire”.[15] În acest cadru Biserica se roagă stăruitor lui Dumnezeu: „Cel ce răsări iarba animalelor și verdeață spre folosul oamenilor, adapă brazdele pământului și înmulțește roadele lui... Cel ce strălucești soarele peste cei răi și peste cei buni și dai timp senin și rouă bine-roditoare și bună întocmire văzduhului spre folosul zidirii Tale... Cel ce te îmbraci cu lumina ca și cu o haină, strălucești lumina soarelui spre pământ... spre îndestularea și rodirea lui.”[16] Fie ca Răsăritul însuși să răspândească lumina și căldura întreținătoare a vieții prin credința mărturisită cu tărie, încununând praznicul care tuturor să le aducă sănătate și putere de lucrare, întru zile îndelungate spre mulțumirea lor deplină și spre slava lui Dumnezeu, Tatăl și Fiul și Sfântul Duh. Amin.

Note

- [1] *Dicționar explicativ al limbii române*, București, 1975, p. 777;
- [2] *Facere* 2, 8-9;
- [3] *Iezechiel* 43, 1-5; 44, 1-2;
- [4] *Matei* 2, 1-12; *Canonul Înaintepăzuirii*, Cânt. 6, 2;
- [5] *Matei* 4, 16; *Canonul 1 al Nașterii Domnului*, cânt. 9, 3;
- [6] *Maleahi* 3, 20; *Luca* 1, 78; *II Petru* 1, 19; cf. Pr. Dr. Ioan Mircea, *Dicționar al Noului Testament*, București, 1984, p.410;
- [7] *Sfântul Ioan Gură de Aur*, „Omilii la Matei”, în *Scrieri*, part. a treia, trad. Pr. D. Fecioru, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 23, București, 1994, Omilia VII, cap. V, p. 96;
- [8] *Idem*, „Cuvântări la Praznice Împărătești”, col. *Izvoarele Ortodoxiei*, vol. 5, București, 1942, p. 1-2;
- [9] *Svetilna*;
- [10] Prof. Ioan Brie, *73 Colinde*, Cluj-Napoca, 1980, pp. 30, 32, 45;
- [11] *Vecernia din 23 decembrie*, *Stihovna*, stih 3 și Slava...;
- [12] *Liturgier*, *Imnul după Sfânta Împărăție*, cf. *Canonul Învierii*, cânt. 9, stih 3;
- [13] *Ioan* 1, 13;
- [14] *Matei* 18, 3;
- [15] *Vasile Alecsandri*, „*Plugurile*”, ciclul *Pasteluri*, vol. *Poezii alese*, București, 1990, p. 194;
- [16] *Liturgier*, *Ectenie la vreme de neplouare și de neconținere a ploilor*.

Întruparea Fiului lui Dumnezeu – expresie a bunătății, înțelepciunii, dreptății și puterii Sale

Urmare din pagina 1

Inspirându-se de cuvântul Sfintei Scripturi, cel care a realizat o sinteză a gândirii patristice, Sfântul Ioan Damaschin, rezumă în mod clar, concis și logic, modul în care Dumnezeu manifestă în și prin Întruparea Fiului Său: bunătatea, dreptatea, înțelepciunea și puterea Sa. Marele Părinte bisericesc spune următoarele: „Dumnezeu arată noianul cel mare al dragostei

de oameni pe care o are pentru om. Căci Însuși Creatorul și Domnul primește să lupte pentru creatura Sa și se face Învățător cu fapta... și arată în același timp bunătatea, înțelepciunea, dreptatea și puterea lui Dumnezeu. Bunătatea, pentru că n-a trecut cu vederea slăbiciunea făpturii Lui, ci s-a îndurat de cel căzut și i-a întins mâna. Dreptatea, pentru că omul fiind biruit, nu îngăduie ca

altcineva decât omul să învingă pe tiran și nici nu răpește cu forța pe om de la moarte, ci pe acela pe care altă dată moartea îl subjugase prin păcat, pe acesta Cel bun și drept l-a făcut iarăși biruit și a mântuit pe cel asemenea prin Unul asemenea, lucru ce părea cu neputință. Înțelepciunea, pentru că a găsit dezlegarea cea mai potrivită a acestui lucru imposibil. Căci prin bunăvoința lui Dumnezeu

și a Tatălui, Fiul Unul Născut și Cuvântul lui Dumnezeu... Se pogoară aplecând cerurile, adică smerind, fără să smerească înălțimea Lui cea nesmerită, se pogoară spre robii Săi prin o pogorâre inexprimabilă și incomprehensibilă. Căci aceasta înseamnă pogorârea. Și fiind Dumnezeu desăvârșit, se face om desăvârșit și săvârșește cea mai mare noutate din toate noutățile, singurul nou subsoare,

prin care se arată puterea infinită a lui Dumnezeu” (Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Editura Scripta, București 1993, p. 96). În fiecare an, când creștinii celebrează Nașterea Domnului, au posibilitatea să experimenteze fiecare darurile sărbătorii: bucuria, înțelepciunea, puterea, dreptatea și bunătatea lui Dumnezeu, Care ia un chip uman concret: chipul lui Iisus Hristos, Darul Cel mântuitor al lui Dumnezeu.

Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad*

Cartea s-a tipărit cu binecuvântarea *Înalt-preasfințitului Părinte Arhiepiscop Dr. Timotei Sevcicu*, la finalizarea lucrărilor de construcție a Catedralei Arhiepiscopale „Sfânta Treime” din Arad și se înscrie într-un complex amplu de realizări ale județului și municipiului Arad și ale întregii țări, menite să pregătească aniversarea centenarului Marii Uniri din 1918, declarat în Patriarhia Română „Anul omagial al unității de credință și de neam”, precum și „Anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918”.

Ideea construirii Noii Catedrale a prins contur după evenimentele istorice din Decembrie '89, din inițiativa **Părintelui Arhiepiscop Dr. Timotei Sevcicu**, care cu multă responsabilitate și dăruire a inițiat toate acțiunile de coordonare, administrare și de adunare de fonduri, dovedindu-se prin excelență **Ctitorul Sfințitului Locaș de cult**.

Autorul prezentului volum, **Părintele Simion Madin** este colaboratorul apropiat al Înalțului Ierarh, care mai bine de un sfert de veac, mai întâi în calitate de secretar eparhial și coordonator al lucrărilor de construcție, iar actualmente de eclesiarh și administrator al Noii Catedrale, cu multă competență și dăruire reconstituie în paginile cărții, într-o formă unitară, detaliată și obiectivă, strădaniile depuse în vederea construirii mărețului monument bisericesc.

De asemenea, se cuvine să menționăm dintru început că Noua Catedrală a primit prin hotărâre oficială numele: **Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime”** din Arad, încât a acest nume intră în istorie, străbătând veacurile pentru a le împărtăși credincioșilor harul necreat al Sfintei Treimi spre mântuirea, spre sfințirea și desăvârșirea vieții lor duhovnicești.

Noua Catedrală este construită cub *formă de cruce*, spre a defini jertfa răscumpărătoare a Fiului lui Dumnezeu ce se aduce în Sfințitul Locaș pentru mântuirea lumii. E crucea care se întinde peste spațiu și timp; e crucea neamului întărită de puterea harului lui Dumnezeu (I Corinteni 1,18), pe măsură să-i aducă izbăvirea...

Făcând o privire sintetică a **cuprinsului** prezentului volum, vom preciza că acesta este structurat în două părți: **prima parte** se referă la orașul de reședință al Eparhiei și la *încercările de construire a unei catedrale reprezentative*, iar **partea a doua** prezintă detaliat *istoricul edificării* noii Catedrale începând cu demersurile pentru obținerea *autorizațiilor, stabilirea amplasamentului, întocmirea proiectului și alegerea constructorului*; și mai departe: *fixarea hramului, prezentarea arhitecturii, a icoanelor, a crucilor, a corpurilor de iluminat, a sfințelor moaște, a activităților liturgice și a preoților slujitori*, iar la sfârșit, un capitol special este dedicat târnosirii Catedralei la praznicul *Sfântului Nicolae, în anul mântuirii 2008, de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel* însoțit de membrii Sfântului Sinod, de preoți și credincioși, iar la **28 noiembrie 2009** s-a săvârșit *slujba solemnă de ridicare a Episcopiei Aradu-*

lui la rang de Arhiepiscopie, și a Chiriarhului, ctitorul noii Catedrale, la rang de Arhiepiscop.

Cu acest prilej, Preafericirea Sa arată că „Vrednicia acestei eparhii este mare; nu poate fi descrisă în cuvinte în timpul unui moment solemn, care este, totuși, limitat ca timp. Aici, la Arad, ne aflăm într-o cetate a credinței creștine care are începuturi mult mai vechi decât eparhia ca atare. În părțile acestea au existat sfinți daco-romani, au existat episcopi din secolul al VIII-lea, au existat mărturisitori ai credinței, care împreună se roagă în ceruri la Hristos Domnul, Capul Bisericii, ca să-i ajute pe slujitorii Lui și pe toți credincioșii Lui, să-i pregătească pentru a intra în împărăția cerurilor”.

Ulterior acestui eveniment istoric, la prezentul volum se mai adaugă încă trei capitole referitoare la *pictura catedralei, icoane, mozaicuri și obiecte de cult*, iar la sfârșit se arată modul în care construirea Noii Catedrale este *oglinďită în presa arădeană a vremii*.

La sfârșitul volumului sunt adăugate 38 de anexe, cu titlul: *Documente de arhitectură și imagini picturale*, iar pentru a facilita lectura cărții, mai ales pentru cei mai puțin familiarizați cu termenii de construcție, sau cu înțelesul noțiunilor bisericești, s-a anexat un *Glosar*, cuprinzând 94 de cuvinte, cu explicațiile cuvenite.

Lucrările de construcție a Noii Catedrale au fost susținute financiar de către autoritățile de stat locale și centrale, societățile comerciale din municipiu și județ, de preoții și credincioșii aparținători eparhiei, precum și donatori din țară și străinătate. Volumul reține în mod special numele familiei *Corneliu și Rucsanda de Bota*, români stabiliți în SUA, care s-au implicat financiar „peste așteptări”, tocmai într-un moment critic al construcției Catedralei...

Pe de altă parte, au fost mulți credincioși care din puținul lor au contribuit cu regularitate, în fiecare lună, de la începutul lucrărilor de construcție și până la finalizarea acestora, dar s-a lăsat ca meritul jertfelniciei lor să fie răsplătit de veșnica iubire a lui Dumnezeu. Cel ce cunoaște inimile și faptele fiecăruia dintre noi... În același timp, fiecare dintre cei implicați activ și oficial în construirea Noii Catedrale se pot regăsi în documentele redactate cu maximă fidelitate, sau în pozele color bine lucrate, pe măsură să împodobească și să eternizeze prezentul volum.

Pentru a înțelege mai bine importanța și necesitatea construirii Noii Catedrale în orașul de reședință al Eparhiei, autorul acordă spații largi istoricului trisecular de dorințe a credincioșilor ortodocși arădeni de a avea o catedrală reprezentativă; răspunzând astfel și la întrebarea: *de ce acum și nu până acum?*...

În concret, autorul arată că orașul Arad este situat într-o arie geografică în care spiritualitatea creștină s-a manifestat încă din perioada formării și afirmării noastre ca popor ortodox de sorginte latină. Vechile documente menționează existența unor puternice centre mănăstirești ortodoxe în jurul Aradului, care au contribuit la consolidarea spiritualității ortodoxe, pe măsură să-și aducă contribuția la dezvoltarea vieții sociale și politice a românilor din Trans-

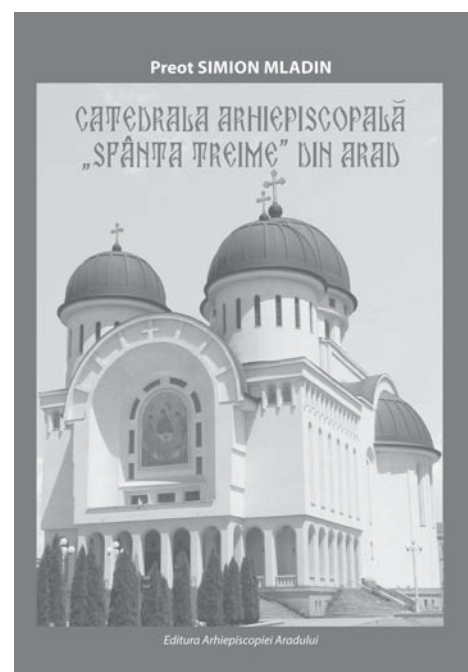
ilvania, încât „edificarea unei Catedrale Ortodoxe Române în Arad, orașul de reședință triseculară a uneia din cele mai vechi, mai cuprinzătoare organizări bisericești în zona vestică a romanității, reprezintă împlinirea unei vechi speranțe” (p. 104). Iar pentru împlinirea acestei legitime dorințe, Dumnezeu a rânduit anume evenimente istorice să devină în timp favorabile împlinirii acestui măreț ideal.

Astfel, după cum se știe, în 1690 Curtea de la Viena recunoaște libertatea religioasă și autonomia bisericească a românilor ortodocși din Arad, iar la 15 aprilie 1706 se acordă aprobarea legală a întemeierii Episcopiei Ortodoxe Române cu ierarhie națională, încât cel dintâi episcop atestat documentar, prin diploma împărătească din 18 septembrie 1706, a fost **Isaia Diacovici**.

Acesta reorganizează locașul bisericii ortodoxe construită în Arad pe timpul domniei lui Matei Corvin (1458-1490), devenind astfel prima catedrală episcopală. Nefiind însă coresponsabilă, episcopul **Pavel Avacumovici** (1786-1815) reușește să finalizeze un nou edificiu în 1791, pe același loc și cu același hram pe care îl avea catedrala anterioară. Supusă unui bombardament în timpul revoluției din 1848, deși reparată, n-a rezistat vitregiei vremurilor, încât în 1857 a fost demolată pe motiv că incomodează aplicațiile militare ale fortăreței de pe Mureș. Noul episcop al Aradului, **Procopie Ivașcovici** (1853-1873) reușește să ridice o nouă catedrală, și anume, cea de a treia, cu hramul „*Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul*”, ce va fi sfințită la 17 septembrie 1865.

Împrejurările determinate de Primul Război Mondial și rolul pe care reprezentanții Episcopiei Aradului l-au arătat în realizarea Marii Uniri din 1918, au stimulat conștiințele credincioșilor ortodocși români din Arad, și a noilor autorități de stat în direcția ridicării unei noi catedrale reprezentative noilor realități sociale și religioase, spre a exprima idealul de veacuri ale reîntregirii. Dar încercările care au urmat nu s-au putut concretiza datorită împrejurărilor nefavorabile determinate de cel de al Doilea Război Mondial, încât încercările episcopului **Grigorie Comșa** (1925-1935) de a aduna fonduri în acest scop, s-au zădărnicit; precum zadarnice au fost și planurile episcopului **Visarion Aștileanu** (1973-1984) în acest sens, datorită comunismului ateu statornic o jumătate de veac în România; încât abia după Revoluția din Decembrie 1989 s-a putut reactualiza, cu sorți de reușită, împlinirea năzuințelor ortodocșilor români din Arad de a avea o catedrală coresponsabilă noilor realități istorice.

Prin construirea Noii Catedrale, Aradul trăiește o perioadă memorabilă, marcată prin efortul celor care și-au păstrat credința moștenită de la strămoși și părinți, și în același timp, ca mulțumire adusă lui Dumnezeu, și veșnică cinstire a memoriei tuturor celor care s-au jertfit pentru devenirea noastră națională de-a lungul vremii. Acum se odihnesc în pace intelectualii români providențiali și patrioți înflăcărați, corifeii ai Marii Uniri din 1918; se bucură între cei aleși și plăcuți lui Dumnezeu în veșnicie erudiții

episcopi **Grigore Comșa** și **Visarion Aștileanu**, militanți activi pentru realizarea dezideratului legitim al ortodocșilor români de a avea o catedrală eparhială reprezentativă.

Astfel, construirea Noii Catedrale simbolizează triumful luptei și aspirațiilor seculare ale credincioșilor ortodocși, consfințind pe plan artistic afirmarea națiunii române în cadrul culturii și civilizației universale.

Prin aceasta, Arhiepiscopia Aradului aduce un pios omagiu eroilor neamului românesc care și-au dat viața pentru apărarea fruntariilor țării în veacuri de ocupație străină; luptătorilor români făuritori ai Marii Uniri din 1918; precum și celor 21 de martiri ai Revoluției din Decembrie 1989, căzuți pe teritoriul Municipiului Arad; la fel „tuturor celor căzuți pe câmpurile de luptă, în lagăre și închisori, pentru libertatea, demnitatea neamului și slava Sfintei Biserici”...

Privită în ansamblu, cartea de față poate fi socotită un adevărat *ghid orientativ în construcția unei biserici ortodoxe*, mai ales că fiecare capitol este precedat de o *expunere catehetică* foarte bine documentată privind sensul, importanța și modul de interpretare simbolică și duhovnicească a componentelor mărețului edificiu.

În același timp, prezentul volum prezintă și un *adevărat document istoric*; este istoria unei catedrale intrată în istorie ca o împlinire a unui ideal măreț programat de generațiile anterioare, spre a vorbi generațiilor viitoare despre neștrămutata datorie de a sluji neamului nostru românesc.

În felul acesta, Noua Catedrală din Municipiul Arad este și va rămâne în conștiința generațiilor ce vor urma, un simbol luminos al credinței ortodoxe și al ființei naționale a poporului român, ca mărturie a spiritualității și demnității sale; iar ca operă arhitectonică are menirea de a face să vibreze sufletul omenesc pentru renașterea și vigoarea virtuților creștine în viața societății, și de afirmare a ortodoxiei românești în arealul european.

Parafrazându-l pe Tudor Arghezi, vom spune în încheiere: „*Fii binecuvântată catedrală istorică, cinste celor care, într-o formă sau alta, și-au adus aportul la zidirea și înfrumusețarea ta*”; și mai departe: „*Fii binecuvântată carte, cinste cui te-a scris!*”

Pr. Sorin COSMA

* Preot Simion Mladin, *Catedrala Arhiepiscopală „Sfânta Treime” din Arad*, Editura Arhiepiscopiei Aradului, Arad, 2018, 410 p.

Concertul de colinde al corurilor Facultății de Teologie din Arad

Marti, 11 decembrie 2018, în sala de concerte a Filarmonicii de Stat din Arad, a avut loc tradiționalul concert de colinde susținut de cele două coruri ale Facultății de Teologie „Iarion V. Felea” din Arad: Corul bărbătesc „Atanasie Lipovan” instruit și condus de Arhid. Lect. Univ. Dr. Tiberiu Ardelean și Corul mixt, instruit și dirijat de domnul Conf. Univ. Dr. Mircea Remus Buta. Ediția din anul acesta, cu numărul XXVIII, s-a desfășurat sub genericul Centenarului Marii Uniri, fiind prezentată de Protos. Lect. Univ. Dr. Nicolae M. Tang, cadru didactic al Facultății de Teologie din Arad.

La manifestare au participat Înaltpreasfinția Sa Dr. Timotei

Seviciu, Arhiepiscopul Aradului, Preasfinția Sa Dr. Emilian Crișanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului, ostenitorii Centrului Eparhial, conducerea Universității „Aurel Vlaicu”, în frunte cu doamna Rector Prof. Univ. Dr. Ramona Lile, reprezentanți ai Universității „Vasile Goldiș”, reprezentanți ai autorităților locale, conducerea Facultății de Teologie, cadre universitare, studenți și un numeros public.

Repertoriu concertului a cuprins colinde tradiționale, colinde de factură folclorică și colinde prelucrate de conf. dr. Mircea-Remus Buta. Adaugă și numele câtorva compozitori consacrați: Filaret Barbu, Ghe-

orghe Danga, Dumitru Georgescu-Kiriac, Maxim Vasiliu, Ciprian Cucu, pr. Iulian Cârstoiu, dar și compozitori locali, cum ar fi Trifon Lugojan.

Corul bărbătesc a avut ca soliști pe domnul prof. Marius Lăscoiu-Martin și pe domnul student Ștefan Muț, anul IV, iar una din colindele interpretate a fost dirijată de domnul student Denis Rus, anul III. Cei trei protagoniști sunt și studenți la Academia de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca.

În cadrul prezentării concertului, părintele prezentator a adus în atenția publicului atmosfera și simțămintele românilor de la Crăciunul anului 1918, desprinse din scrisoarea pastorală,

adresată fiilor eparhiei de către episcopul Ioan Ignatie Papp, dar și contribuțiile studenților teologi arădeni la istoria și devenirea Facultății de Teologie din Arad, de la momentul înființării acesteia și până în prezent.

În încheierea concertului cele două coruri reunite sub bagheta părintelui Arhid. Lect. Dr. Tiberiu Ardelean, au interpretat bine cunoscutele colinde: O, ce veste minunată!, Moș Crăciun și Sus boieri nu mai dormiți,

în prelucrarea pentru cele două coruri a domnului prof. Mircea Buta, acompaniate de cvartetul de coarde condus de doamna prof. Georgiana Maria.

Atmosfera a fost cu totul deosebită menită să pregătească sufletele celor care au participat, pentru marele praznic al Nașterii Domnului.

Protos. Iustin POPOVICI

În Duminica a 28-a după Rusalii, 16 decembrie 2018, Înaltpreasfințitul Părinte Timotei, Arhiepiscopul Aradului a săvârșit Sfânta Liturghie Arhierescă în biserica nouă a Mănăstirii

Sfințirea noilor clopote la Mănăstirea Arad-Gai

Arad-Gai. Din soborul slujitor au făcut parte: Protos. Clement Iordache de la Mănăstirea Hodoș-Bodrog, Pr. Cristian Ungureanu de la Parohia Zăbalț, Arhid. Dr. Tiberiu Ardelean, inspector eparhial.

Cuvântul de învățătură rostit de Chiriarih a fost pus sub titlul „Chemare sfântă” (cf. Col. 3; Lc. 14) – aceea a Cinei Mari, în comuniunea Bisericii cu Domnul, a jertfei Sale pentru lume, spre înălțare întru slavă. Chemarea continuă a Bisericii și care nu se poate refuza este cea de împărțire cu darurile și

tainele ei sfinte spre mântuire. Un simbol al acestei chemări prin care se ascultă însuși glasul Domnului este și clopotul bisericii, amintind mereu datoria creștinului de a împlini voia dumnezeiască pe pământ precum este ascultată și în cer. Sunetele clopotelor străbat văzduhul ajungând în colțurile îndepărtate ale spațiului, într-un timp ce sfințește pe cei ce aud sau ascultă, dând urmare în felul propriu fiecăruia spre răsplătire cerească. Cele de toacă poartă aceeași semnificație dar la o scară mai redusă. Peste tot

vestea cea bună, Evanghelia, cuvintele mântuirii sunt preluate în prag de sărbătoare de osârduitorii colindători.

Sfânta mănăstire și-a îmbogățit astfel patrimoniul material și spiritual cu numărul simbolic al celor cinci clopote, adăugate la cele ce au răsunat de demult. Multiplele funcțiuni ale clopotelor reprezintă o armonie încadrată în cea mare a Bisericii. Dumnezeu să răsplătească donatorii și pe toți cei chemați să fie ecoul unui imn spre slava cerului și folosul pământului, a adăugat Înaltpreasfinția Sa.

După Sfânta Liturghie, Întâistătătorul nostru a oficiat slujba de sfințire a noilor clopote. Acestea urmează a fi instalate în clopotnița de la intrarea în incinta mănăstirii.

Clopotele au fost realizate în fabrica Grassmayr din Innsbruck, Austria și au fost procurate prin purtarea de grijă a maicii starețe Ecaterina Joldeș dimpreună cu obștea, cu sprijinul unor buni credincioși.

Protos. I. P.

Colinde, colinde!

Colinde, colinde,
E vremea colindelor,
Căci ghiața se întinde
Asemeni oglinzilor.
Și tremură brazii
Mișcând ramurile,
Căci noaptea de azi-i
Când scântee stelele.

Se bucur copiii,
Copiii și fetele,
De dragul Mariei
Își piaptână pletele...
De dragul Mariei
Și al Mântuitorului
Lucește pe ceruri
O stea călătorului.

Mihai Eminescu

Prezența corului mixt al Facultății de Teologie din Arad la Festivalul de colinde de la Vârșeț (Serbia)

Fundația Protopop Traian Oprea din Vârșeț (Serbia) a organizat, în ziua de sâmbătă 15 decembrie 2019, a doua ediție a Festivalului intitulat: „Colindele neamului românesc”, reunind mai multe formații și grupuri corale ale românilor din Serbia și din România.

La invitația organizatorilor, la această ediție a fost prezent și corul mixt „Sfântul Maxim Mărturisitorul” al Facultății de Teologie Ortodoxă „Iarion V. Felea” din cadrul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad, condus de dl. Conf. Univ. Dr. Mircea Buta, însoțit fiind de Pr. Lect. Dr. Filip Albu.

În deschiderea reprezentației coralei arădene, părintele Filip Albu a adresat audienței un cuvânt de salut din partea conduce-

rii Facultății și a Universității din Arad, apreciind bunele colaborări avute de aceste două instituții academice arădene cu românii din Banatul sârbesc, fiind transmise, organizatorilor și participanților, urările îndătinat pentru Praznicele care se apropie și pentru noul an.

În repertoriul prezentat de corul mixt s-au regăsit colindele: *Colindăm sub cer*; *Sfânt locaș*; *Din an în an*; *Troparul Nașterii Domnului* și *La mulți ani*, fiind răsplătiți cu multe aplauze din partea auditoriului.

F. A.

COMITETUL DE REDACȚIE

Președinte de onoare: ÎPS. Dr. TIMOTEI SEVICIU, Arhiepiscop al Aradului
Redactori coordonatori: Pr. IOAN TULCAN, Pr. CRISTINEL IOJA
Secretari de redacție: Pr. ADRIAN MURG, Pr. CAIUS CUȚARU,
SORIN GHEORGHE SĂPLĂCAN
Administrație: Pr. FILIP ALBU, Pr. LUCIAN FARCAȘIU

Articolele și corespondența se trimit pe adresa redacției:

Str. Academia Teologică, nr. 9, Arad
Tel/Fax: 0257-285.855, calea.mantuirii@yahoo.com

Tipărit la Poudique srl Arad.

ISSN: 1582-1951; Preț: 1 leu

Costul unui abonament este de 50 lei anual.